

Organizacija datoteka

Serijska i sekvencijalna organizacija datoteke

Struktura, formiranje, traženje, obrada, ažuriranje, primena i ocena

OD – Serijska i sekvencijalna

1

Sadržaj

- Serijska organizacija datoteke
- Sekvencijalna organizacija datoteke

OD – Serijska i sekvencijalna

2 / 45

2

Serijska organizacija datoteke

- **Osnovna struktura**

- slogovi smešteni jedan za drugim
 - u sukcesivne memorijske lokacije
- fizička struktura ne sadrži informacije o vezama između slogova logičke strukture datoteke
- ne postoji veza između vrednosti ključa sloga i adrese lokacije u koju je smešten
- redosled memorisanja slogova najčešće prema hronološkom redosledu njihovog nastanka
- slogovi mogu, a i ne moraju, biti blokirani

3

Serijska organizacija datoteke

- **Primer - mala serijska datoteka - D_{ser}**

- slogova $N = 13$
- faktor blokiranja $f = 3$
- slogovi
 - dvojke $(k(S_i), p(S_i))$
 - $k(S_i)$ - vrednost ključa
 - $p(S_i)$ - konkretizacija ostalih obeležja sloga S_i ($i = 1, \dots, 13$)
- fizički blokovi
 - adrese (relativne) $A_i = i$:
 A_1, A_2, A_3, A_4 i A_5
- oznaka kraja datoteke: *

A_1						
	34	$p(S_1)$	07	$p(S_2)$	03	$p(S_3)$
A_2						
	15	$p(S_4)$	19	$p(S_5)$	29	$p(S_6)$
A_3						
	64	$p(S_7)$	43	$p(S_8)$	23	$p(S_9)$
A_4						
	27	$p(S_{10})$	13	$p(S_{11})$	49	$p(S_{12})$
A_5						
	25	$p(S_{13})$	*			

4

Serijska organizacija datoteke

- **Formiranje serijske datoteke**

- serijska datoteka se generiše
 - najčešće u postupku obuhvata podataka
- slogovi
 - formiraju se prenosom podataka sa različitih izvora
 - izvorna dokumenta
 - uređaji i softveri za očitavanje vrednosti (u realnom vremenu)
 - stare baze podataka
 - upisuju se jedan za drugim u sukcesivne memorijske lokacije
 - svaki novi slog se upisuje na kraj datoteke
- rezultat obuhvata podataka
 - neblokirana ili
 - blokirana serijska datoteka

Serijska organizacija datoteke

- **Formiranje serijske datoteke**

- obuhvat podataka – upotreba
 - **u realnom vremenu**
 - na mestu i u trenutku nastanka podataka
 - **u batch režimu**
 - migracija podataka

Serijska organizacija datoteke

• Traženje sloga u serijskoj datoteci

- traženje slučajno odabranog sloga
 - ne postoji funkcionalna veza između vrednosti ključa i adrese lokacije sloga
 - traženje logički narednog = traženje slučajno odabranog
- primena metode linearnog traženja
 - počinje od početka datoteke
 - pristupanje sukcesivno memorisanim blokovima i slogovima
- uspešno traženje, ukupan broj pristupa R_u :

$$1 \leq R_u \leq B$$

- neuspešno traženje, ukupan broj pristupa R_n :

$$R_n = B$$

- B – ukupan broj blokova serijske datoteke

Serijska organizacija datoteke

• Traženje sloga u serijskoj datoteci

- ukupan broj blokova datoteke: $B = \left\lceil \frac{N+1}{f} \right\rceil$
 - N – broj slogova
 - f – faktor blokiranja
 - $+ 1$ - zbog specijalnog sloga sa oznakom kraja datoteke
- uspešno traženje, očekivani (srednji) broj pristupa
 - verovatnoća traženja bilo kog sloga datoteke je ista, $1 / N$

$$\bar{R}_u = \frac{B}{2}$$

Serijska organizacija datoteke

- **Traženje sloga u serijskoj datoteci**

- uspešno traženje, ukupan broj upoređivanja argumenta traženja i vrednosti ključa U_u :

$$1 \leq U_u \leq N$$

- uspešno traženje, očekivani (srednji) broj upoređivanja argumenta traženja i vrednosti ključa
 - verovatnoća traženja bilo kog sloga datoteke je ista, $1 / N$

$$\bar{U}_u = \frac{N+1}{2}$$

- neuspešno traženje, ukupan broj upoređivanja argumenta traženja i vrednosti ključa U_n :

$$U_n = N$$

Serijska organizacija datoteke

- **Obrada serijske datoteke - vodeća**

- može se koristiti kao vodeća u režimu direktne obrade
- može se koristiti kao vodeća u redoslednoj obradi datoteke čiji ključ sadrži
 - ukoliko se ide na sekvencijalni pristup slogovima u hronološkom redosledu

Serijska organizacija datoteke

• Obrada serijske datoteke - obrađivana

- program koji vrši redoslednu obradu serijske datoteke
 - učitava sukcesivne slogove vodeće datoteke
 - svaki naredni slog vodeće datoteke sadrži logički narednu vrednost ključa obrađivane serijske datoteke
 - te vrednosti ključa se koriste kao argumenti za traženje u serijskoj datoteci metodom linearnog traženja
- u režimu direktne obrade
 - sukcesivni slogovi vodeće datoteke sadrže slučajno odabrane vrednosti ključa obrađivane serijske datoteke
 - traženje je, ponovo, linearno
- traženje logički narednog i slučajno odabranog sloga serijske datoteke
 - obavlja se identično, krećući od prvog sloga datoteke

Serijska organizacija datoteke

• Obrada serijske datoteke - obrađivana

- putem vodeće datoteke od $N_v = N_v^u + N_v^n$ slogova
 - N_v^u slogova inicira uspešna traženja
 - N_v^n slogova inicira neuspešna traženja
- inicira ukupan prosečni broj traženja

$$\bar{R}_{uk} = N_v^u \bar{R}_u + N_v^n \bar{R}_n$$

$$\bar{R}_{uk} \approx N_v^u \frac{B}{2} + N_v^n B$$

- broj pristupa se ne razlikuje za slučaj direktne i redosledne obrade

Serijska organizacija datoteke

- Primer - mala serijska datoteka - D_{ser}

- slogova $N = 13$
- faktor blokiranja $f = 3$

- Direktna obrada

- Sadržaj vodeće datoteke:
- 64, 21, 8, 3

- Redosledna obrada

- Sadržaj vodeće datoteke:
- 3, 8, 21, 64

A_1						
	34	$p(S_1)$	07	$p(S_2)$	03	$p(S_3)$
A_2						
	15	$p(S_4)$	19	$p(S_5)$	29	$p(S_6)$
A_3						
	64	$p(S_7)$	43	$p(S_8)$	23	$p(S_9)$
A_4						
	27	$p(S_{10})$	13	$p(S_{11})$	49	$p(S_{12})$
A_5						
	25	$p(S_{13})$	*			

Serijska organizacija datoteke

- **Ažuriranje serijske datoteke**

- upis novog sloga

- u prvu slobodnu lokaciju na kraju datoteke
- mora mu prethoditi jedno neuspešno traženje
- jednostavan, ali zahteva veliki broj pristupa

$$R_i = \begin{cases} R_n + 1, & \neg(f | (N + 1)) \\ R_n + 2, & f | (N + 1) \end{cases}$$

- svaki f -ti put neophodno je proširiti datoteku novim blokom
- očekivani broj pristupa

$$\bar{R}_i = R_n + 1 + \frac{1}{f}$$

Serijska organizacija datoteke

- **Ažuriranje serijske datoteke**

- **brisanje postojećeg sloga**

- mora mu prethoditi jedno uspješno traženje
- najčešće samo logičko – izmenom statusa aktuelnosti sloga
- fizičko brisanje bi zahtevalo veliki broj pristupa

- **modifikacija sadržaja postojećeg sloga**

- mora mu prethoditi jedno uspješno traženje

- očekivani broj pristupa za

- logičko brisanje ili
- modifikaciju sadržaja sloga

$$\bar{R}_d = \bar{R}_u + 1$$

Serijska organizacija datoteke

- **Oblasti primene i ocena karakteristika**

- pogodne kao male datoteke

- kada mogu stati cele u OM
- zbog veoma velikog broja pristupa potrebnog za pronalaženje logički narednog ili slučajno odabranog sloga
- druge vrste organizacije donose samo mala poboljšanja u efikasnosti obrade malih datoteka

- serijska organizacija podataka u kombinaciji sa indeksnim strukturama

- veoma pogodna za direktnu obradu
- osnovna fizička struktura relacionih baza podataka

- serijska datoteka kao rezultat obuhvata podataka

- polazna osnova za izgradnju datoteka sa drugim vrstama organizacije podataka

Sadržaj

- Serijska organizacija datoteke
- Sekvencijalna organizacija datoteke

17

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Osnovna struktura**
 - slogovi su smešteni sukcesivno jedan za drugim
 - logički susedni slogovi smeštaju se u fizički susedne lokacije
 - postoji informacija o vezama između slogova logičke strukture podataka datoteke, ugrađena u fizičku strukturu
 - realizovana kao linearna logička struktura podataka
 - smeštanjem sloga sa većom vrednošću ključa u lokaciju sa većom adresom
 - rastuće uređenje po vrednostima ključa ⇒ slog sa najmanjom vrednošću ključa smešta se u prvu lokaciju
 - naziva se i fizički sekvencijalnom organizacijom

18

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Osnovna struktura**

- veza između memorisanih vrednosti ključa $k(S)$ i adresa lokacija
 - nije ugrađena u strukturu datoteke
 - ne predstavlja bilo kakvu matematičku funkciju
- slogovi se smeštaju u blokovima od po $f (\geq 1)$ slogova
 - poželjno da faktor blokiranja f bude što veći
- savremeni OS (*Unix*) i programski jezici (*C*, *C++*, *Java*) podržavaju samo serijski način pristupa
 - korisnicima je ostavljeno da naprave svoje sopstvene sekvencijalne metode pristupa

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Primer - mala sekvencijalna datoteka - D_{sek}**

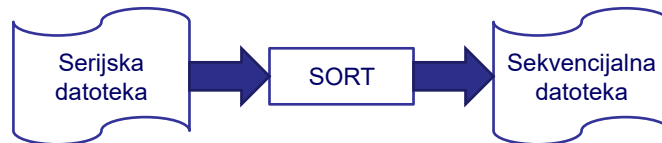
- slogova $N = 13$
- faktor blokiranja $f = 3$
- slogovi
 - isti sadržaj kao i D_{ser}
 - dvojke $(k(S_i), p(S_i))$
 - $k(S_i)$ - vrednost ključa
 - $p(S_i)$ - konkretizacija ostalih obeležja sloga $S_i (i = 1, \dots, 13)$
 - oznaka kraja datoteke: *
 - indeksi $i (i=1, \dots, 13)$ ukazuju na logički redosled smeštanja slogova

A_1						
	03	$p(S_1)$	07	$p(S_2)$	13	$p(S_3)$
A_2						
	15	$p(S_4)$	19	$p(S_5)$	23	$p(S_6)$
A_3						
	25	$p(S_7)$	27	$p(S_8)$	29	$p(S_9)$
A_4						
	34	$p(S_{10})$	43	$p(S_{11})$	49	$p(S_{12})$
A_5						
	64	$p(S_{13})$	*			

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Formiranje sekvencijalne datoteke**

- najčešće sortiranjem serijske datoteke
- saglasno rastućim ili opadajućim vrednostima ključa

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Traženje sloga u sekvencijalnoj datoteci**

- logički narednog ili
- slučajno odabranog
- **traženje slučajno odabranog sloga**
 - moguća primena metoda
 - linearnog traženja
 - binarnog traženja
 - nema praktičnog smisla ako je datoteka velika i smeštena na eksterni memorijski uređaj
 - ima praktičnog smisla ako je cela datoteka smeštena u OM
 - nju, u tom slučaju, može predstavljati
 - » neka linearna struktura nad skupom slogova ili
 - » blok neke druge datoteke, npr. indeks-sekvencijalne

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Traženje sloga u sekvencijalnoj datoteci**
 - **traženje logički narednog sloga**
 - linearnom metodom traženja
 - počevši od tekućeg, fizički susedni blokovi se učitavaju u OM
 - u centralnoj jedinici se vrši upoređivanje argumenata traženja i vrednosti ključa sukcesivnih slogova dok se
 - traženi slog ne pronađe
 - argument traženja ne postane manji od vrednosti ključa sloga
 - ne dođe do kraja datoteke
 - traženje novog, logički narednog sloga, započinje od sloga na kojem se prethodno traženje zaustavilo
 - tekućeg sloga datoteke

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Traženje sloga u sekvencijalnoj datoteci**
 - **traženje logički narednog sloga**
 - broj pristupa pri uspešnom i pri neuspešnom traženju
$$0 \leq R \leq B - i$$
 - i - redni broj tekućeg bloka u odnosu na početak
 - broj poređenja argumenata traženja i vrednosti ključeva slogova, pri uspešnom i neuspešnom traženju
$$1 \leq U \leq N - i + 1$$
 - i - redni broj tekućeg sloga

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Obrada sekvencijalne datoteke**

- **vodeća datoteka u direktnoj i redoslednoj obradi**

- česta upotreba
- sukcesivno učitavanje fizički susednih slogova, počevši od prvog pa do poslednjeg
- ukupan broj pristupa, kada se sekvencijalna datoteka koristi kao vodeća u obradi

$$R_{uk} = B \left\lceil \frac{N+1}{f} \right\rceil$$

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Obrada sekvencijalne datoteke - obrađivana**

- redosledna
- direktna

- **direktna obrada**

- ima smisla ako je sekvencijalna datoteka mala, tako da se može smestiti u operativnu memoriju
- performanse obrade malo se razlikuju od performansi obrade serijske datoteke

$$\bar{R}_{uk} = N_v^u \bar{R}_u + N_v^n \bar{R}_n$$

$$\bar{R}_{uk} \approx N_v^u \frac{B}{2} + N_v^n \frac{B}{2}$$

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Obrada sekvencijalne datoteke - obrađivana**
 - **redosledna obrada**
 - iterativan proces
 - vodeća datoteka generiše logički naredne vrednosti ključa za traženje u obrađivanoj, sekvencijalnoj datoteci
 - svaki korak obrade = traženje logički narednog sloga
 - vrši se metodom linearnog traženja
 - svaki blok datoteke učitava se u OM samo jedanput

 - vodeća datoteka sadrži N_v ($N_v \geq 1$) slogova
 - uključuje vrednost ključa veću ili jednaku najvećoj vrednosti ključa u obrađivanoj datoteci

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Ažuriranje sekvencijalne datoteke**
 - **upis novog sloga**
 - pronalaženje mesta upisa novog sloga – neuspešno traženje
 - lokacija sloga sa prvom većom vrednošću ključa od datog
 - pomeranje za jednu lokaciju udesno svih slogova sa vrednostima ključa većim od vrednosti ključa novog sloga
 - **brisanje postojećeg sloga**
 - prethodno pronalaženje sloga – uspešno traženje
 - pomeranje za jednu lokaciju ulevo svih slogova sa većom vrednošću ključa, ako se brisanje vrši fizički
 - **modifikacija sadržaja sloga**
 - prethodno pronalaženje sloga – uspešno traženje
 - upis i brisanje: ozbiljan problem ukupnog broja pristupa

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Ažuriranje sekvencijalne datoteke**

- u režimu direktne obrade

- u proseku, pomeranje polovine od ukupnog broja slogova za jednu lokaciju udesno (pri upisu) ili ulevo (pri brisanju) sloga
- primenjuje se kada je kompletna datoteka smeštena u OM

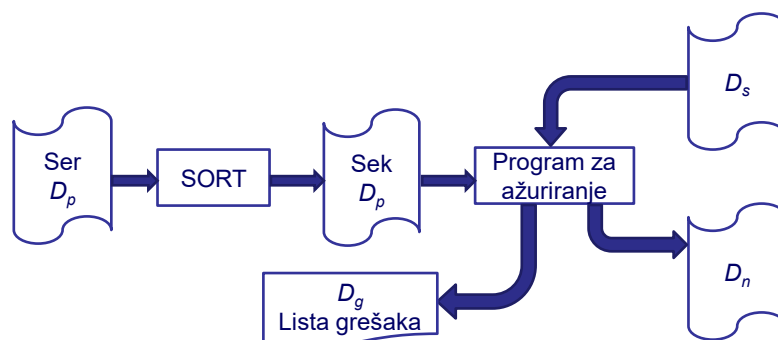
- u režimu redosledne obrade

- poseban iterativni postupak
 - kreiranje potpuno nove datoteke, na osnovu postojeće
- primeren kada se datoteka ne može kompletno smestiti u operativnu memoriju
- datoteke i uloge u obradi
 - D_s - obrađivana, ulazna (stara) sekvencijalna datoteka
 - D_n - obrađena, izlazna (nova) sekvencijalna datoteka
 - D_p - vodeća datoteka promena, serijska, ulazna
 - D_g - datoteka grešaka, izlazna

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Ažuriranje sekvencijalne datoteke**

- u režimu redosledne obrade

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Ažuriranje sekvencijalne datoteke**

- u režimu redosledne obrade

- format sloga datoteke D_s i D_n identičan $(k(S_i), p(S_i))$

- format sloga datoteke promena D_p : $(k(S_i), p_p(S_i), s_p(S_i))$

- $s_p(S_i)$ - polje statusa izvršene operacije, moguće vrednosti:
 - n – novi slog, m – podaci za modifikaciju, b – slog za brisanje

- format sloga datoteke grešaka D_g : $(k(S_i), p(S_i), s_g(S_i))$

- $s_g(S_i)$ - polje opisa greške, moguće vrednosti ukazuju na:
 - pokušaj upisa već postojećeg sloga u datoteku
 - pokušaj brisanja ili modifikacije nepostojećeg sloga datoteke

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Ažuriranje sekvencijalne datoteke**

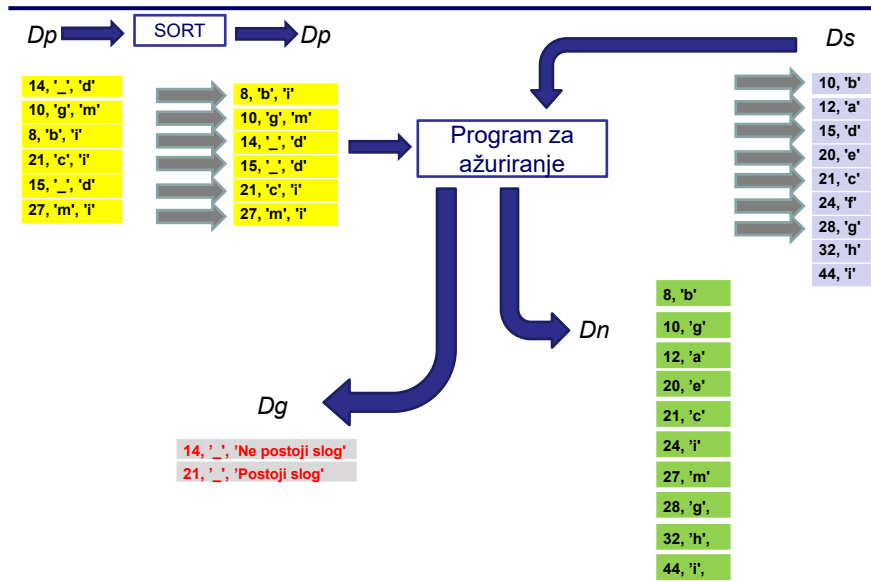
- u režimu redosledne obrade

- sekvencijalni pristup sa učitavanjem slogova $S_s(D_s)$ i $S_p(D_p)$
- upoređivanje vrednosti ključeva tekućih slogova
- generisanje novih slogova $S_n(D_n)$ na osnovu sadržaja tekućih slogova S_s i S_p
- upis slogova S_n u datoteku D_n

- dužina intervala između dva ažuriranja

- određuje se tako da se tokom njega nakupi toliki broj promena koji bi opravdao pristupanje svim slogovima stare i generisanje nove datoteke
- duži interval \Rightarrow veća efikasnost obrade, ali i duže vreme neusaglašenosti sadržaja datoteke sa realnim stanjem

Sekvencijalna organizacije datoteke

Sekvencijalna organizacije datoteke

• Ažuriranje sekvencijalne datoteke

- u režimu redosledne obrade
- srednji broj pristupa pri ažuriranju datoteke za jedno traženje logički narednog sloga

$$\bar{R} = \frac{B_v + B_s + B_n}{N_v}$$

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Oblasti primene i ocena karakteristika**
 - prednosti
 - najpogodnija fizička organizacija za redoslednu obradu
 - ekonomično korišćenje memorijskog prostora
 - nedostaci
 - nepogodnost za direktnu obradu
 - potreba sortiranja pri formiranju
 - relativno dugotrajan postupak ažuriranja

Sekvencijalna organizacije datoteke

- **Oblasti primene i ocena karakteristika**
 - najpogodnija fizička organizacija za redoslednu obradu
 - režim redosledne obrade često se koristi u praksi, u paketnoj (batch) obradi podataka
 - posledica činjenice da su logički susedni slogovi smešteni u fizički susedne lokacije
 - učitavanjem jednog bloka u OM, pribavlja se f slogova koji najverovatnije učestvuju u narednim koracima obrade
 - poželjno je da f bude što veći
 - kada $N_v \rightarrow N$, tada $\bar{R} \rightarrow 1 / f$, te se s povećanjem f poboljšava efikasnost obrade

Sadržaj

- Serijska organizacija datoteke
- Sekvencijalna organizacija datoteke

Literatura

- Pavle Mogin: Strukture podataka i organizacija datoteka
 - Glave 8 i 9, izuzev poglavlja 9.6

Pitanja i komentari

Kraj prezentacije Organizacija datoteka

Serijska i sekvencijalna organizacija datoteke

Struktura, formiranje, traženje, obrada, ažuriranje, primena i ocena

OD – Serijska i sekvencijalna